

bij de geestdrift en het succes van Gladstone's machtigen kamp tegen de tyrannie der Napelsche Bourbons, tegen de Bulgaarsche gruwelen van den *unspeakable Turk* en voor de zelfstandigheid der Transvaalsche Boeren.

De vergelijking tusschen het leven der beide groote Engelsche staatslieden zij hier losgelaten. Te wreed ware het, Canning's tragischen dood in de sterfkamer van Fox, drie maanden na zijn optreden als eerste minister, een prooi van politieke haat, van laster en afgunst, die het lichaamslijden doodelijk maakten, te stellen tegenover het verheven rustige uiteinde van den Grooten Ouden Man op Hawarden Castle. Met het Onze Vader als laatste woord van de bewusteloze lippen gevloeden; de hand der echtgenoot, die meer dan vijftig jaren aan zijn zijde stond, in de zijne; omringd van uitnemende menschen, zijn zonen en dochters, en van een trouw gezin, wien dit lange leven nog te snel vervloog — zóó, het voorjaarszonlicht door het jonge groen van Hawarden park het open venster binnenwazend, stierf William Ewart Gladstone.

Hij is oud genoeg geworden, dat politieke haat en laster konden plaats maken voor een algemeene piëteit van geheel het Engelsche volk. Al wie zich Engelschman gevoelde, droeg reeds daarom alleen hem in het hart als een symbool van Engeland's roem in deze eeuw. De man die twaalf jaar geleden van zijn eersten volgeling zijn felste tegenstander was geworden, Joseph Chamberlain, begon zijn geruchtmakende rede deze maand te Birmingham met een motie van deelneming in de smart van het sterfbed, waarop gansch de wereld het oog in eerbied gericht hield. De leiders der partij, die hem eens den *Grand Old Liar* had durven noemen, stelden — Balfour in het Lagerhuis en de markies van Salisbury in het Huis der Lords — in bewogen woorden voor, dat de eer eener nationale begrafenis aan Gladstone zou worden toegekend en dat zijn overschot zou worden bijgezet in Westminster Abbey, waar Canning, Fox, Pitt en Sheridan rusten naast de koningen uit de huizen van Stuart en van Hannover. De beide Kamers namen zwijgend en eenstemmig het voorstel aan; het Lagerhuis verdaagde zijn bijeenkomst.

Over geheel de wereld werd dit sterven gevoeld, niet als een schok, maar als het lang verwachte, in hoogplechtige rust voorbijgaande, historische moment, waarop het leven van Gladstone uit de geschiedenis van heden overging in die van het verleden. Men was voorbereid sinds het oogenblik, nu vier jaar geleden, waarop de vier-en-tachtigjarige grijsaard voor goed het staatkundig terrein verliet. Dat leek veel droeviger dan zijn levenseinde. De *Home Rule bill*, met behulp van den parlementairen mondprop, die het recht van spreken van de oppositie smoorde, dóór het Lagerhuis gedreven, was in het Huis der Lords na kort debat met verpletterende meerderheid afgemaakt. Twee andere ontwerpen van socialen en oeconomischen aard — de *Employers Liability* en de *Parish Council bill* — waren met onaannemelijke amendementen teruggezonden. En er stak geen storm op in het land om het Hoogerhuis tot rede te dwingen; noch zelfs stonden de Ieren eensgezind rondom den eersten minister geschaard, nadat zijn banvloek hun leider en afgod Parnell na diens zedelijken ondergang in het echtscheidingsproces van O'shea had getroffen.